

indifferenter vivat: sed hæc diversitas commutanda sit in futuro: sicut in illo divite factum est, & in Lazaro paupere.

Certe novi cogitationes vestras, & sententias contra me iniquas. Ergo rectè definitio, inquit, quod perspicitis: quia una sit in hoc sæculo, & peccatori moriendi conditio & sancto. Qui tamen postea disjungendi, ut ad præmium mutentur iusti: peccatores verò ad supplicium rapiantur. Vos verò in infontem, iniquam datis sententiam.

Et dicitis enim. Insultantes mihi, meque irritantes.

Ubi est domus principis, & ubi tabernacula impiorum? Interrogate quemlibet de viatoribus: & hæc eadem illum intelligere cognoscetis. Quia ergo de me ita sentitis, quod damnationis meæ nunc tempus advenerit: non ita est quod definisse vos arbitramini: quia hæc Dei castigatio temporalis, non est æterna damnatio.

Quia in diem perditionis servatur malus: & ad diem furoris ducetur. Qui & ad diem furoris Dei ducendus est, ut excipiat sententiam mortis æternæ. Sancti enim omnes rectè viatores esse dicuntur, quia ut expediti, & alacres prætereundo sæculum, virili animo calcant terram suam festinanter proficiscentes ad beatam patriam, mundi hujus iter laboriosum conficiunt. Hi ergo qui ascendunt ad populum peregrinum: sive succinctum, fidei utique cingulo, contra dissolutionem vitiorum lumbos mentis accingunt.

Quis arguet coram eo vias ejus: & qua fecit, quis reddet illi? Videtur mihi, quod Job proprie de diabolo dixerit: licet & generaliter de omnibus peccatoribus possit intelligi. Quis hominum eum potest arguere propter viam ejus pollutissimam, per quam totum mundum ingredi fecit: aut reddere ei quæ creatura poterit quod meretur, nisi ille solus agnus Dei qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus.

Ipsæ ad sepulchra ducetur. Ad mortem videlicet tormentorum: quam ipse hominibus intulit in Adam, & ipse ad inferos ducendus, ut illic perpetuo puniatur.

Et in congerie mortuorum vigilabit. Et licet damnandus ad pœnas ducendus sit: sed tamen morte hominum gaudens, ad intuendum eorumdem mortuorum congeriem, omni alacritatis instantia, in eorum interitu vigilabit: vel certè semper vivet in mortem.

Dulcis fuit glaries Coccyi. Cocytum inferorum fluvium esse dicunt. Nos autem in scripturis divinis eundem fluvium, torrentem, puteum, caminum, ignem æternum, lacum, stagnum, legimus & gehennam. Glarearum verò nomine ipsa officia tartarorum, ministris quoque pœnarum infernalium vincitos tormentorum locis existimo significari: & dictum esse quasi per ironiam: eo quod desiderent illum, atque exoptent habitatores inferorum ut puniant, & de ejus interitu saturerentur. Vel certè dulcis fuit morti: quia tam innumeros ei populos acquirit.

Et post se omnem hominem trahet. Qui imitatione exemplum ejus sequuntur: sive post se omnem hominem trahit, secundum prævaricationem humani generis in Adam.

Et ante se innumerabiles. Quos deceptor, & eos secururus præmittit ad pœnas.

Quomodo igitur consolamini me frustra: cum responso vestra repugnare ostensa sit veritati? In hoc versiculo omnem altercationem disputationis suæ conclusit: & amicos suos, quod sine causa contra eum de prædicta ratione decerent: convincit: cum illi diffidunt impios, & peccatores in hoc mundo puniri, inter quos & ipsum condemnant: ille convincit eos, quod vel maxime in sæculo glorientur: qui sunt ad damnationis iudicium deducendi.

Caput XXII.

RESPONDENS autem Eliphaz Themanites, dixit: Nunquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfeas fuerit scientia? In fugillationem igitur Job ista dicuntur: qui sibi omnino arroget hæc se propria cordis sui sapientia loqui.

Quid prodest Deo, si justus fueris: aut quid ei confers, si immaculata fuerit vita tua? Nemo iustitia sua, & sanctitate Deum fecit meliorem: quoniam omnis boni fons atque origo: nullius bono eget, secundum Prophetam qui ait: Quo-

niam bonorum meorum non egres.

Nunquid timens arguet te: & veniet tecum in iudicium: Nunquid causa timoris Dei hæc est, ut timeat te Deus? forte ipse potens aliquando efficiaris: & coequalis factus ipse resistas ei? Quæ rursus potius, & substantant sensu dicuntur.

Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas? Non hoc timens arguit te, inquit, gravis plagæ hujus correptionibus: sed propter omnia mala tua, quibus studium commodabas. Quia ergo principale malum: id est, malitiam Job plurimam habeat, unde cætera mala quasi in botro dependeant: subiungit & narrat ea quasi per species singulas, ita dicens.

Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa. Hoc dicit, quod violenter & hostili more aliena rapuerit, vel pignora injustè extorserit: sive per speciem iustitiæ per calumniam expoliaverit: & prægravatur crimen, quando dicitur, quod nec sanguini suo pepererit.

Et nudos spoliasti vestibus. Quid vestitis feceris, hic apparet: apud quem nec nudus à rapinis tuis immunis inventus est.

Aquam lasso non dedisti. Manifestum est.

Et esurienti subtraxisti panem. Grave est non dedisse, gravius subtraxisse. Grande ergo peccatum, hospitalitatem in necessitate positus non præbere. Apertè autem Eliphaz mentium scimus: cum inferius legamus quanta bona Job fuerit operatus.

In fortitudine brachii tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam. Arguit nihilominus eum tanquam superbum, & tyrannum, qui non iustitia, & æquitate regni sui populos regebat: sed truculentis moribus tanquam virtute brachii, duro eos servitute onere subjugaret, & nullus propter imperium suum durissimum, nisi conditioni suæ subditus viveret.

Viduas dimisisti vacuas. Qui eas destitutas, & tribulationibus affectas, atque humiliatas, ad subveniendum audire noluit: unamquamque earum vacuum dimisisti: quando id quod à te postulabat, non potuit impetrare.

Et lacertos pupillarum comminuvisti. Si quid vitium habuerunt, unde sustentari possent, tulisti: & eorum animas vitæ desperatione fregisti: vel non defendendo eos à malis hominibus: virtutem ipei eorum, qua ad terespiciendam comminuvisti, dum eos passus es opprimi.

Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formida subita. Hoc dicebat Eliphaz, quod ipse beatus Job malæ conscientie formidine turbaretur: & eadem formidine sibi subito veniente, usquequaque confertatus consilium patientiæ perdidit contra adversa.

At putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non oppressum iri. In tanta securitate iniquitatis potens agebas: ut hæc mala meritorum tuorum reciproca tibi venire non crederis. Quibus tenebris miseriæ utique & calamitatis, tanquam impetu aquarum inundantium repente depressus es, ut obscurato corde non videas, quod rectum esse patientia perdocet. Multis modis in scripturis divinis, tenebræ appellantur, peccata, ignorantia, sive tribulatio: vel etiam obcuritas divinarum voluminum, nomine tenebrarum ponitur.

An cogitas quod Deus excelsior celo sit, & super stellarum verticem sublimetur? Et dicitis: Quid enim novis Deus? Et quasi per caliginem iudicat. Primum ergo Eliphaz sanctum Job criminatur, quod in Deum asserat ignorantiam cadere, & multa sint in creaturis suis quæ nesciat. Deinde quod iudicium ejus asserit incertum esse & dubium. Et idcirco per caliginem, id est, quasi verisimile quid iudicat.

Nubes latibulum ejus: nec nostra considerat, & circa cardines cæli perambulat. Idcirco autem hæc omnia quasi ex sensibus beati Job esse confingit: ut eum non solum blasphemum, verum etiam quod ignorantem dicat Deum, locisque eum asserat contineri: quod utique grande sacrilegium est sentite de Deo.

Nunquid semitam seculorum custodire cupis: quam calcaverunt viri iniqui. Custodire cupis, pro observare dicit: hoc est, nunquid actus & vitam perditam consequi concupiscis, eorum qui in diluvio & Sodomis, & eremo perierunt: vel eorum qui non credunt Deum humana curare.

Qui sublati sunt ante tempus suum. Ut Dathan & Abiron: vel illi qui subita morte perierunt.

Et fluvius subvertit fundamentum eorum? Imminente in se ira Dei, tanquam fluvii impetus, stabilitas presentis vitæ eorum subversa est: sive quasi fluvius superveniente pressura, fundamentum corporum eorum demolitum est: ut vitæ eorum patientes corruerent.

Qui dicebant Deo: recede à nobis. Propter apostasiam ergo damnati sunt. At non talis est Job, qui dicit, etiam si occidat me, in ipsum sperabo.

Et quasi nihil possit facere omnipotens astimabant eum, cum ille impleset domos eorum bonis. Non timerunt ergo impii: ne propter peccatum offensam Dei: & bona quæ ipse præstitit, vindictam suppliciorum incurrerent.

Quorum sententia procul sit à me. Et sanctum blasphematorum in numero ponit: quem ita ut eosdem detestatur.

Videbunt iusti, & letabuntur. Sive ut alii dixerunt, ridebunt: de abjectione infidelis populi loquitur.

Et innocens subannabis eos. Quomodo hoc & de sanctis ejus non potest dici? quando vident peccatores iusto Dei iudicio condemnari: videbunt & letabuntur. Placet enim illis Dei iustitia: sicut & ipsi Deo. Sed Eliphaz cum hic fortassis rectè dixerit, male opinatus est, ut beatum Job impiis, & peccatoribus comparet.

Nonne succisa est erectio eorum. Superbia utique illorum & contumacia, supradictis pœnarum exemplis succisa est: & perpetua perditioni tradita.

Et reliquias eorum devoravit ignis? Reliquias etiam dixit: extrema quæque peccaminum in die iudicii punienda: quia in hoc sæculo, nulla pœna gravissimos peccatores ita ut digni sunt damnat. Sive reliquias posteritatem malorum hominum intelligere possumus: quæ imitando eos tanquam patres eorum reliquias appetuntur. Sive in bonam partem ponuntur: secundum illud: Quoniam cogitatio hominis consistit tibi, & reliquias cogitationis diem festum agent tibi: ut cogitatio hominis ad confessionem pertineat peccatorum: reliquias verò sunt ipsius confessionis æterna remuneratio: qua indultis sibi peccatis, velut in die festo spirituali letitia perfruatur. Possunt reliquias & novissima intelligi: juxta illud: Reliquias impiorum peribunt.

Acquiesce igitur ei & habeto pacem, & per hæc habebis fructus optimos. Hortatur sanctum Job, ut se jam cogitet emendare, & dat consilium non querenti, ut per patientiam convertatur ad Deum. Et ita post bellum instantis sibi horribilis plagæ, posset habere incolumitatis pacem.

Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones ejus in corde tuo. Sive dictum: id est, audi quæ præcepit, & conserva.

Si reversus fueris ad omnipotentem, edificaberis. Si te factorum tuorum pœnitentia, edificaberis: id est, quotidie vallatus divina custodia munieris. Dissimulantibus agere pœnitentiam, hoc exemplum egregium præponendum est: necessaria enim hæc cohortatio est, qua possunt peccatores gloriam perditam reparare.

Et longe facies iniquitatem à tabernaculo tuo. Si te emendare volueris atque corrigere, tibi ascribet Deus, quod longe facias à te iniquitatem tuam: cum eam à te potius ipse elonget. Sive ipse diabolus iniquitas dicitur: hoc est qui te in potestatem accipit elongabitur.

Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos. Hoc dicit: quod si propitiatio eum Dei in præceptis ejus firmissimis stabilierit, non terrenis rebus, & carnis voluptatibus operam dabit: sed magis ad fortitudinem virtutum proficiet, per quam possit ad affluentes cælestium divitiarum pervenire: hoc enim metaphoricè Eliphaz ad sanctum Job dicit: quod si in saxo fortitudinis bonæ conscientie tuæ positus fueris: sensus diviniæ sapientiæ tibi velut torrentes aurei abundabit.

Eritque omnipotens contra hostes tuos. Cum feceris, inquit, voluntatem ejus, habebis eum defensorem tui.

Et argentum coarcevat tibi. Diximus aurum pro sensu accipi: & argentum pro eloquio justificationis. Ergo & mandata Dei atque iudicia: ipsa sunt divina eloquia. Cum ergo converteris, in his fueris meditatione assidua commoratus: intelligentias diversorum sensuum differendo, multiplex & copiosè abundans eloquium coarcevat tibi.

Tunc super omnipotentem deliciis affues. Deliciis utique spiritualibus supradictis repleberis, cum petitiones cordis tui gratia sancti Spiritus videris, & in gaudio mentis tuæ senseris adimpleri.

Et elevabis ad Deum faciem tuam. Liberam frontem ad deprecandum Deum attolles: sive jam non ream, nec

que incurvatam deorsum mala conscientia, eriges ad Deum animam tuam.

Rogabis eum, & exaudiet te: & vota tua reddes. Peccatorem te non potest exaudire, nisi eum prius pro peccatis tuis deprecatus fueris.

Decernes rem, & veniet tibi. Rem duntaxat justam, sanctam, atque honestam, quam à Deo petieris obtinebis. *Et in viis tuis splendet lumen.* Vie tue actus tui boni erunt, & lumen tibi erit Dei notitia, Deique visitatio, atque protectio: quo actus viarum tuarum correcti illuminentur: ne forte per errorem inscitie in montes tenebrosos offendas.

Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur. Et Dominus in Evangelio: Qui se humiliat, exaltabitur.

Salvabitur innocens, salvabitur autem munditia manuum suarum. Id est, gratia bonorum operum, vel nitore. Antiqui ita dixerunt: erue innocentem, & salvaberis munditia manuum tuarum: ubi retributionem videtur sonare, quod ait, erue innocentem: ut salvati possis innocentia manuum tuarum.

Caput XXIII.

RESPONDENS autem Job ait: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, & manus plage meæ aggravata est super genitum meum. Relictis infidelibus amicis: qui me calamitatis hujus miseriam iuste pati definiunt, & addunt amaritudinem meam, totum me ad Deum convertam, & dicam ei pro conscientia meæ fiducia quæ sequuntur.

Quis mihi tribuat ut cognoscam, & inveniam illum, & veniam usque ad solium ejus? Intellectu se cognoscere Deum dixit: invenire quoque eum operibus bonis, & venire usque ad solium ejus, & futuri scientia, & cogitatione iudicii proficundo accedere usque ad ipsam contemplationem divinæ potestatis: quam utique mundi corde videbant. Quod cor, multis castificationibus morum, sanctus hic Job purificatum se dicit habuisse.

Ponam coram eo iudicium. Iudicium, inquit, iustitiæ tuæ ponam in conspectu Dei mei, secundum illud: Ab ipso iudicii ejus æquitatem requiram. Tamen priusquam sit ejus in me definitiva sententia, multas ei proferam increpationes: quia cum ejus noverim singularem iustitiam, quare iustus patior tormenta, quæ iniquis impiique potius debentur. Hoc ergo quod sequitur, ait.

Et os meum replebo increpationibus: ut sciam verba quæ mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi. Id est, iusti doloris querelis.

Nolo multa fortitudine contendat tecum: nec magnitudinis suæ mole me premat. Proponat æquitatem contra me, & perveniet ad victoriam iudicium meum. In mole majestatis ejus, horripilationem intelligamus, non aliquid corporeum: quia Deus spiritus est. Certus sum, inquit, quia istas afflictionum miserias: ipso utique iudicante, patebit me nullo peccatorum merito sustinere: hinc ait: Perveniet ad victoriam iudicium meum.

Si ad Orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum: si ad sinistram, quid agam? Non apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram: non videbo illum. Ipse verò scit viam meam, & probabit me quasi aurum quod per ignem transit. Dum partes mundi enumerat, dicit eum habitare ubique totum: sibi tamen omnino esse invisibilem confitetur, eo quod non subiaceat ejus divinitas obtutibus creature. Deus verò omnem viam conversationis ejus, ait, quia optime noverat.

Vestigia ejus secutus est pes meus: viam ejus custodivi, & non declinavi ex ea. A mandatis labiorum ejus non recessi: & in sermone meo non abscondi verba oris ejus. Hoc est, quod custodiri voluit, custodivi.

Ipse enim solus est, & nemo avertere potest cogitationem ejus: & anima ejus quocumque voluit, hoc fecit. Hoc est: quia inscrutabilia sunt iudicia ejus, & investigabiles viæ ejus.

Cumque expleverit in me voluntatem suam, & alia multa similia pressit ei. Cum jam me quibus voluit tormentis affecerit, & alia adhuc quanta voluerit mihi infligere poterit, quem insensibilia sicut sensibilia contremiscent.

Et idcirco à facie ejus turbatus sum. Mente scilicet sentiens, & ex parte intelligens.

Et considerans eum timore sollicitor. Id est, horripilatione maiestatem illius pertimesco.

Deus mollivis cor meum: & omnipotens conturbavit me. Cor resolutum à pavore nimio & timore, hoc loco dictum noverimus: non quod à duritia incredulitatis ad fidem suscipiendam mollium sit, cum magis ipse Job per fidem fortis in Deum manserit. Unde sequitur: Omnipotens conturbavit me: hoc quod supra.

Non enim perii propter imminentes tenebras: nec faciem meam operuit caligo. Ipsas calamitatis suae miseras, tenebras appellavit: quas velut ruinas subito imminentes sibi dicere voluit: eis tamen insistentibus sibi ait: desperatione non perii: nec faciem mentis meae infidelitas excæcavit: vel negatio Dei.

Caput XXIV.

AB omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius. Illi verò qui sentiunt, & intelligunt Deum, dies aternitatis ejus ignorant. In qua aternitate, nec tempora, nec dies, qui in temporibus sunt, inveniuntur: ubi unus aternus est dies. Sive aliter: Omnia novit quae nunc loquor, vel patior.

Alii terminos transfulerunt, dirupuerunt greges, & pavaverunt eos. Id est, transfulerunt greges, & comederunt. Manifestum est secundum literam. Videamus nunc secundum mysticum intellectum quid significet: terminos transferentes: id est, statuta Ecclesiae convellentes, haereticos esse significavit: qui novitate doctrinae perverſae, Evangelicae legis & Apostolorum terminos praefinitos excedunt, & ita deceptorum persuasione diripiunt greges dominicos: id est, populos credentes in Christum.

Asinum pupillarum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bovem viduae. Subverterunt pauperum viam, & oppreſſerunt pariter mansuetos terra. Pupilli quidem sunt teneri, vel infantes in fide: vel qui Deum Patrem non habent, ut ab eo contra adversarios defendantur. Quorum animum, velut iumentum forte ac necessarium, ad Deum in se per fidem portandum, haeretici praedonum more ab eis abigunt: dum eos fallaciis suis, virtute animi spoliant. sive gentilem sensum, immundi utique animalis nomine dictum, ab eis quidem auferunt: dum sub praetextu verae religionis, eos in perſidiam ducunt. Viduae etiam illae sunt animae, quae virum, Deum suum, & Dominum amiserunt: à quibus haeretici pro pignore perſidiae utique confessionis: per quam falsis eorum adventionibus inſitiantur, & debitores eorum efficiuntur, sanctarum virtutum munditiam, & utilia animi opera auferre conantur. Pauperes quoque in hoc loco illi intelligendi sunt: qui testimonio fidei destituti sunt. Alii sunt divites in fide: horum religionis viam, qua ad Deum redire poterant, suis erroribus haeretici subverterunt. Mansuetos autem hic illos esse sentiamus, qui constantiam inimicis suis non habent resistendi, & propter ignaviam animi sui facile seducuntur. Hi ergo multis errorum dogmatibus, & diversis errorum superstitionibus opprimuntur. In bonam verò partem viduae sunt, qui se mortificant cum vitis: pauperes, Apostoli sunt. De isto numero haeretici auferre conantur: dum pauperes sanctorum aliquos persuadent, vel mansuetos circumveniunt, qui eis resistere non possunt, sed & patienter pro simplicitate audiunt: illi verò eos nituntur extinguere.

Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum, vigilantesque ad praedam preparant panem liberis. Violenti sunt, qui publice rapiunt. Praedones & latrunculi sunt, qui de occultis ad opera sua exeunt, utique non Dei.

Agrum non suum demerunt: & vineam ejus quem vi oppreſſerunt, vindemiant. Ager sive vinea: uniuscujusque hominis, quidam modus vitae est: quae ab unoquoque colitur, quando fordes & quidam fructes vitiorum mundantur, vel etiam extirpantur. Quia ergo hujus culturae diligentia minimè prodest, quando omne bonum naturae non ad fidem refertur: quia justus ex fide vivit: praedicti idolorum cultores opprimentes fidelium, quamvis honestè viventium corda, eos velut quadam ratione seductionis in errorem inducunt: dum quasi agrum eorum sive vineam, dissipando fruges eorum, violentè abripiunt.

Nudos etiam dimittunt homines, indumenta tollentes. Dum eos operibus bonis expoliant.

Quibus non est operimentum in frigore. Illos utique expo-

liant, qui charitatis Dei non habent vestimentum, & idcirco in infidelitate algent: quia spiritus ferventis tunica indui non merentur.

Quos imbres montium rigant. Hos ergo per miseriam destitutos domibus suis dicit: quandoquidem eos montium cavernis, & umbraculis operiet: & quanta sit eis in ipsis montibus necessitas commorandi, describit. Quos imbres montium rigant, id est, aquis de ipsis montibus copiose fluentibus mundantur. Quos imbres montium rigant. Non imbribus caeli rigantur, sed montium extollentium se adversum scientiam Dei, quae de caelo est.

Et non habentes velamen, amplexantur lapides. Manifestius alii dixerunt: qui cum tegmen non habeant, petra adoperiuntur. Et non habentes velamen, amplexantur lapides. Hoc est: sine vestimento virtutum peccatis suis, & erroribus delectantur.

Vim fecerunt depraedantes pupillos. Ubi intelligitur quid habentibus fecerint, quandoquidem facultate tenuissimis non fuerint miseri. Vim fecerunt depraedantes pupillos. Illos etiam qui notitiam aliquam secundum naturam bonum habent, quam defendere non poterant: fragili animo & puerili viventes: suasionibus pravus, vim inferentes praedati sunt.

Et vulgum pauperem spoliaverunt. Multitudinem quoque populi vilem acibus, & inficitia pauperem: si qui fortassis habebat iustitiae, aut etiam innocentiae naturalis: dum in majus erroris sui malum pertrahunt, praedictis bonis spoliaverunt.

Nudos & incedentibus absque vestitu, & esurientibus vellerunt spicas. Nudis fide, & inficitia destitutus: vestimenta quoque spei, & charitatis divinae, ceterarumque virtutum excubias non habentibus, quibus animae exornantur: etiam spicas in quibus divinam notitiam adoptam habent abstulerunt: ne esurientes scientiam Dei quandoque retecto velamine possent ipsam nudam veritatem tanquam panem alimoniae vitalis accipere.

Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. Hoc malum est magnum & iniquissimum, ut sub labore, & fructu aliorum alii requiescant, & inebriantur vino eorum, qui collectis vindemiis suis sitiunt. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. Sublati igitur spicas, per figuram intra se divini nominis notitiam continentibus: quando ex eis hi qui habebant casta plena cogitatione, solidum cibum conficerent: seductores violenti inter bona eorum opera quasi inter acervos gloriantes requiescunt, sibi quae tribuunt. Si quis gentiliū virtutes secutus fuerit naturales, de quibus tanquam seminibus, in se operum acervos constituit: ipsi tamen seducti, calcata virtutum vindemia & expressa, sitiunt: quia veritatis poculum apud eos, à quibus in errore abstracti sunt, non invenerunt.

De civitatibus fecerunt viros gemere. Non solum, inquit, illos qui sine munimine habitant spoliant: & dominatu durae superstitionis affligunt: verum etiam & eos qui civitates mentium suarum bonis motibus munitas inhabitant, pugnando errorum arietibus subruunt. Quod & multis philosophis contigisse manifestum est: qui cum magni & clari circa corporum suorum fuerint continentiam, cum gemitu tamen & labore nimio ad veritatis notitiam pervenire non potuerunt.

Et anima vulneratorum clamavit, & Deus inultum abire non patitur. Deus vocem implorantium inultam abire non patitur: quin ultionem tribuat de erroribus: ut dum ad veritatem faucis peccatorum vulneribus convertuntur, convicta falsitas puniatur. Punit enim, quando eorum qui seducti fuerant conversionem destituit. Quod autem ait: Anima vulneratorum: pro consensu ad Deum clamantium intelligamus. Vastatorum autem tribulatio usque ad gemitum civitatem habitantium perveniebat. Vulnerati vero non solum intelligendi sunt: quorum corpora ab aliis transfodiuntur, verum etiam illi quorum animae hostium timore nimio, velut gladio feriuntur.

Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus: nec reversi sunt per semitas ejus. Dæmones, haeretici, philosophi, sive etiam omnes impii intelligendi sunt: qui contra doctrinam Dei venire conantur. quia mandatum vitae lux est: quia in natura lumen, lumen est quod per se est: tenebrae verò cæcitas cordis. Et proinde si cæcitas cordis, tenebrae

tenebrae sunt, rectè exteriores tenebrae, pœnae intelliguntur. Ut iniqui de peccatorum suorum tenebris, ad tormentorum tenebras projiciantur: sic intus & foris Dei sententia consummata coram angelis Dei, induuntur sicut diploide confusione sua. Onagros verò qui commorantur in deserto: paganos quoque errore gentilitatis, qui in deserto verae religionis sunt intelligere possumus: eo quod jugo certa religionis non continentur. Hi igitur egrediuntur ad opus suum. Egredi namque dicuntur, quando affectus suos per doctrinas pravas in eos quos seducunt ostendunt. Ita enim omni solertia depravant vagas errore animas, ut ipsi multitudini perditæ posteritatis suae, velut alimentum panis fatalis doctrinae, pertinaciam derelinquant.

Mane primo confurgit homicida: interficit egenum & pauperem. Iterum mane dictum est, pro eo quod publice, & clara luce malum committitur, ut sit quasi gloria facinus operantibus, & secundum Sodomitarum exemplum: peccatum suum non absconderunt, sed praedicaverunt. Potuit & de iniquis iudicibus hoc dixisse, qui ad hoc maturus surgunt, ut causam egeni, & pauperis muneribus corrupti praevarentur. Sive aliter: Hic igitur homicida, rectè haereticus quisque sentitur, ex eorum numero qui animas hominum noxiis, & fatalibus sensibus interficiunt. Quod autem dicit, mane primo confurgit: illud est, quia cum hi qui cum nuper fide initiati sunt, matutinum habeant: id est, quasi principium sanctam religionem: sive ipsi matutinum effecti sunt, cum de tenebris & filii noctis facti sint in Domino filii Dei: hi perſidiae suae venenum propinare festinant, ut eos decipiant. Sive aliter: Mane, Christus intelligendus est: ad cujus resurrectionem haereses in Ecclesia esse coeperunt.

Per noctem verò erit quasi fur. Omnes sensus haereticorum, nocti & tenebris comparandi sunt: quia lumen non habent veritatis. Ipsi etiam sunt adulteri: quia eloquia Dei casta adulterina interpretatione corrumpunt. Noctem verò ideo dictam puto: quia praevicatorum negotiorum secretum quoddam, quasi tempus nocturnum, requirunt: quando munera pro causis praevariatis accipiunt.

Oculus adulteri obſervat caliginem, dicens: non me videbit oculus, & operiet vultum suum. Sive ut alii dixerunt: Et latibulum faciei posuit. Id est, cordis ejus oculus, oblivione excæcatus est, ut in ejus memoriam non ascenderet: quia omnium cogitationum, & operum humanorum malorum Deus est inspector & cognitor.

Perſudit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, & ignoraverunt lucem. Manifestum est, quod per diem hanc rapinam sua cogitatione disponunt, antequam ad ipsas facinoram tenebras veniant. Perſudit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi. Unusquisque haereticus in pravitate doctrinae consistens: non dulci & suavi sermone Evangelii, sicut imber placidus, & sicut ros cum silentio in animas descendit fidelium; sed aspero potius, & ad vulnerandum peracuto domos perſudit animorum. Hoc enim velut in die condixerunt sibi haeretici, ut omnes mortales jaculis doctrinae noxiae perfoderent: quando in Ecclesia adhuc, hoc est in die veritatis positi haereses facere condixerunt.

Si subito apparuerit aurora: arbitrantur umbram mortis, & sic in tenebris quasi in luce ambulant. Mox ut iustitiae sibi, & honestatis aliunde lumen cæperit apparere, & ingeri conscientiae suae malum: jam penas mortis se æstimant sustinere: quia iustitia & sanctitas, ut ait scriptura divina, odiosa est iniquo. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: & sic in tenebris quasi in luce ambulant. Si quispiam disputator extiterit, qui contra eos lucem manifesta veritatis enarret, convicti arbitrantur se incurrisse umbram mortis, & nihilominus in stultitiae suae tenebris, velut in luce sapientiae gloriantur. Potest & diabolus homicida, fur, & adulter intelligi: quia ad decipiendum hominem factus est homicida, ut ait Dominus: Ille homicida fuit ab initio. Divinitatem quoque sibi per superbiam arrogando, quam praesumptione animi sui tentavit invadere, velut fur inventus est, qui aliena conatur auferre. Qui etiam virginalem illam, & castam dilectionem Dei amisit, dum adulterinos conatus contra Dei sui, & Domini amorem faciens, propria voluntate quæſivit. Hic igitur mane primo, id est, cum ipsa nativitate protoplasti hominis, ad seducendum eum per ejus mulierem confurxerit, & eum tanquam egenum consilio & pauperem, qui experientia minus cautus esset, deceptione insidiosa persuasionis occidit. Noctem verò pec-

Tom. V.

cati ipse sibi operatus est: quando ad divinitatem invadendam, velut fur irrepere voluerat, dicens: Super sydera caeli ponam thronum meum, & ero similis altissimo: & exinde cum suis, quos caeli sydera appellavit, nox & tenebrae, princepsque tenebrarum est appellatus. Et rectè, quia Domini lumen amiserat. Hic jam in peccatorum suorum tenebris constitutus, vultum malae conscientiae suae obduratione operuit, poenitentiam non acturus, & idcirco divino lumine privatus, studet atque observat, ut ea quae tenebris, & caligine sunt digna committat. Unde in his operibus vitam agens, fodiet sibi domos habitationum in inferis, cum illis suis ministris, cum quibus se adversus Deum, & creatorem erigere tentavit. Hi ergo ministri ejus, cum adhuc beati essent in illa aeterna felicitate, in die illo utique sempiterno, qui non habet initium neque finem, in hoc sacrilegium tyrannidis sunt cum suo principe collocati: & putaverunt, quod Deus qui est lux vera, sapiens & intelligibilis, hoc malum contumaciae eorum impunitum relinqueret, ut non eos de illa beata atque gloriosa sede deiceret. Et hinc puto dixit, ignoraverunt lucem: quod existimaverunt Deum hoc eis minimè facturum, propter quod excæcatis mentibus aeternales tenebrae facti sunt: qui & potestates dicti sunt tenebrarum: id est, hominum peccatorum. Et hinc est quod cum nomen Dei audierint, contremiscunt: quod vocabulo aurora ignoraverunt putamus. Cogitatio ergo ejus, id est, diaboli, usque ad sermonem tantum pervenire potuit, non etiam ad effectum: non enim regnavit illic, & sic dejectus est statim, ubi voce prompsit quod cogitaverat, & dorsum praecipit actus est. Unde consequens vidit, ut machinamenta cordis sui, quibus contra Deum moliebatur, ad persuadendum ceteris angelis sit locutus, & ita consentientibus multis una quodammodo conspiratio fieret contra Deum, ut si ita videretur. Illud tamen immobiliter tenendum, nullo modo in silentio agi militiae caelestis officia, cum legamus angelicas potestates, aut sedem Domini in laudem gloriae ejus indefessis vocibus personare: neque ullo modo Apostolus dixisset: Si linguis hominum loquor & angelorum: nisi sic essent & angelorum lingua: sicut hominum: quamvis angelicae dissimiles sint humanis. Est ergo aliquod atque ipsum valde magnum super diversitate linguarum inter terrigenas, & ministeria superna discrimen. Super quae nos canonicus liber novi testamenti, qui Apostolica continet gesta, sufficienter instruxit.

Levis est super faciem aqua. Quia non sunt de Ecclesia magna, id est, populo gravi & sancto: qui granis fecundi & optimi tritici comparatur, & qui in horreo aeternarum mansionum condendus est, velut levis palea nihilque ponderis habens, quod ad praegravandos virtutum pertinet fructus, aquae elemento supernabit: ut auræ flatu tenui rapiatur. Sive aliter: Aqua ista hominum amantium hoc saeculum habent figuram: eo quod semper ad inferiora sint proclives, multum secum limi trahentes: qui in chaos inferorum, turbido pondere deponatur.

Maledicta sit pars ejus in terra. Qui enim in terra sanctorum, quae est viventium terra, non fuerit, maledictus erit, sive maledicta sit pars ejus in terra, id est, in massa generis humani.

Nec ambulet per viam vinearum. Id est, ita maledicta sit ejus conversatio in terra hac, ut plebes Dei sive animas sanctas, quae sicut vineae plene fructibus fructiferae sunt, non imitetur: neque per ipsas ambulet. Has enim vineas doctores tanquam cultores, doctrinis velut ligonibus colunt, ut vinum operum bonorum vindemiant: quod in fide, id est torculari Ecclesiae pondere tribulationis expressum: flagrans per gratiam Christi, odore suavissimo cum virtute meritorum in apothecas domorum caelestium recondatur.

Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium. Quasi duas gehennas sanctus Job dicere mihi videtur, ignis & frigoris, per quas diabolus, haereticus & homo impius commutetur. Fortè in ipsa gehenna talis sensuum cruciatus fiet illis qui in ea torquebuntur, ut nunc quasi ignem ardentem sentiant: nunc nimium algoris incendium & pœnalis commutatio: nunc frigus sentientibus, nunc calor sit: ut quasi de loco ad locum transitus æstiment. Et fortassis inde Dominus ait in Evangelio: mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. Ut hic stridor dentium de rigore frigoris oriatur. Ubi & similitudinem quamdam ex nostris corporibus possumus invenire: in quibus rufi abundantia, quod est calidissimum, in typicis motibus intolerabilis rigor praedicat,

Z z